

**ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ КЪМ
МЕЖДУНАРОДНО СПОРАЗУМЕНИЕ ЗА КАКАОТО ОТ 2010
ГОДИНА**

Катерина Йочева¹

ВЪВЕДЕНИЕ

Общата международноправна уредба на търговията с какао вече съм разглеждала в предишно мое изследване². За нуждите на настоящето изследване следва да се припомни, че към момента на завършването му³ все още в сила е Международното споразумение за какаото от 2001 г. („Споразумението от 2001 г.“), което е петото поред споразумение в областта на какаото.

Предвижда се Споразумението от 2001 г. да остане в сила най-късно до 30 септември 2012 г., когато по смисъла на член 57 от новото Международно споразумение по какаото от 2010 г. то трябва да влезе в сила окончателно, считано от 1 октомври 2012 г., и да замени така Споразумението от 2001 г.

Подобно на повечето споразумения в сектора на суровините, Международното споразумение за какаото от 2010 г. е договорено по време на United Nations Cocoa Conference, проведена в Женева в периода 21–25 юни 2010 г.⁴ Предвижда се новото споразумение да има срок на действие от 10 години, който може да бъде удължен двукратно за срок от по две години. Следователно това ще бъде действащата нормативна рамка в сектора на международната търговия с какао през следващите години.

¹ Авторът е доктор по право, гл. ас. по международно право и право на ЕС в департамент „Право“ на НБУ. За връзка: kyocheva@nbu.bg.

² Вж. моя доклад „Международноправна уредба на търговията с какао“, изнесен пред научна конференция на Русенски университет, 2011 г., публикуван в интернет на адрес: <http://conf.ru.acad.bg/bg/docs/cp11/7/7-18.pdf>.

³ Анализът отчита състоянието на правото към месец май 2012 г.

⁴ Всичко за тази конференция вж. на адрес в интернет:

<http://archive.unctad.org/templates/meeting.asp?intItemID=1942&lang=1&m=16465&year=2010&month=6>.

**ОБЩА МЕЖДУНАРОДНОПРАВНА УРЕДБА ОТНОСНО
ПРИСЪЕДИНЯВАНЕТО КЪМ МЕЖДУНАРОДНИ ДОГОВОРИ**

Ако един субект на правото не вземе участие в конференцията за изработване на текста на даден договор, той може впоследствие да се присъедини към този договор при предвидените в договора условия. Тази възможност произтича за държавите от принципа на суверенното равенство, закрепен в Устава на ООН⁵.

Във Виенската конвенция за правото на договорите⁶ се съдържа следното определение за термина „присъединяване“, приложим към международните договори:

„присъединяване“ означава според случая названия по този начин международен акт, посредством който държавата изразява в международен план своето съгласие да бъде обвързана с договор⁷.

Съгласно член 15 от Виенската конвенция за правото на договорите съгласието на държавата да се обвърже с договор се изразява чрез присъединяване *inter alia* когато „договорът предвижда, че такова съгласие може да бъде изразено от държавата чрез присъединяване“.

Ако международният договор е **открит**⁸ за присъединяване⁹, всяка държава¹⁰ може да стане страна по него в съответствие с предвидената в него процедура¹¹. Тъй като всички международни споразумения за суровините съдържат разпоредба относно възможността за присъединяване към тях, т.е. те са от категорията „открити за присъединяване“, в следващата точка се разглежда действащата международноправна уредба относно присъединяването към международните споразумения за суровини като специфична сходна група международни договори.

⁵ Срв. текста на член 2, параграф 1 от Устава на ООН.

⁶ Обн. ДВ, бр. 87 от 10 октомври 1987 г.

⁷ Срв. текста на член 2, параграф 1, буква b) от Виенската конвенция за правото на договорите.

⁸ А не, както неправилно се превежда в някои от международните споразумения за суровините „отворен“.

⁹ По правило това става в седалището на определения за споразумението депозитар.

¹⁰ А при изрично предвидени хипотези – и други субекти, различни от държави, най-често международни организации или други специфични субекти, например Европейския съюз.

¹¹ Така Талалаев, А.Н. Право международных договоров. Общие вопросы. Москва, 1980, стр.166 и следв.

**МЕЖДУНАРОДНОПРАВНА УРЕДБА ОТНОСНО
ПРИСЪЕДИНЯВАНЕТО КЪМ МЕЖДУНАРОДНИТЕ СПОРАЗУМЕНИЯ ЗА
СУРОВИНИ**

За целите на регламентирането в сектора на международната търговия със суровини за наименование на сключваните международни договори в по-ново време предпочитателно се използва наименованието „споразумение“ (на английски език – agreement, на френски език – accord). Така всички по-нови международни договори в сектора на суровините носят по-конкретно наименованието „споразумение“ – напр. Международно споразумение за захарта от 1992 година, Международно споразумение за маслиновото масло и трапезните маслини, 2005 година и т.н. Всички те общо се означават в практиката с наименованието „международни споразумения за суровини“¹².

Съгласно една от приемливите налични дефиниции за „международно споразумение за суровини“, то може да се определи като „споразумение между държави производителки и потребителки за подобряване на функционирането на световния пазар на дадена суровина. Това споразумение може да бъде административно (т.е. предоставящо информация) или икономическо (т.е. оказващо въздействие върху световната цена, като обикновено се използват буферни запаси за стабилизиране на цената). Тези споразумения са под надзора на UNCTAD¹³“.

По принцип съвременните международни споразумения за суровините са от категорията договори „открити за присъединяване“. За тази цел всяко от тях съдържа **разпоредби относно условията за присъединяване** към тях. Например процедурата по присъединяване към Международно споразумение за захарта от 1992 година се урежда в член 41 от него. Международно споразумение за зърното от 1995 година (Конвенция за търговията със зърно, 1995 г.) предвижда условията за присъединяване към него по силата на член 27 от него. В Международното споразумение за маслиновото масло и трапезните маслини, 2005 година също се съдържа изрична разпоредба относно условията за присъединяване към него. Разпоредбата на член 40 предвижда възможността всяка държава да се присъедини към споразумението при

¹² На англ. език „International commodity agreements (ICAs)“.

¹³ Вж. тази дефиниция на адрес в интернет:

http://www.investorwords.com/17643/international_commodity_agreement.html. Подобна дефиниция се дава и на адрес: <http://www-personal.umich.edu/~alandear/glossary/i.html#ica2>.

Law Journal of NBU, No 3, 2012

условията, определени от Международния съвет за маслиновите продукти. Международно споразумение за тропическия дървен материал от 2006 г. предвижда условията за присъединяване на страни към него по силата на своя член 37. Разпоредбата от Международно споразумение по кафето от 2007 година, в която се указват условията за присъединяване, е член 43 от него.

Анализът на релевантните договорни разпоредби разкрива, че всички тези споразумения са открити за присъединяване преди всичко на „правителства“. Прави впечатление, че единствено в Международно споразумение за маслиновото масло и трапезните маслини, 2005 година, в релевантния текст от споразумението относно присъединяването изрично се посочва, че споразумението е „отворено [да се чете „открито“] за присъединяване от Европейската общност“.

От други относими разпоредби на всички разглеждани сходни споразумения за суровините обаче става ясно, че те по принцип са открити за присъединяване и от Европейския съюз¹⁴ и от всяка друга междуправителствена организация, която има сходни отговорности за водене на преговори, сключване и прилагане на международни споразумения, в частност споразумения за суровини“. Аналогичен текст се съдържа не само в Международно споразумение за тропическия дървен материал от 2006 г.¹⁵, а и в Международно споразумение за захарта от 1992 година (член 5, споменаващ „Европейската икономическа общност и всяка друга междуправителствена организация“); в Международно споразумение за зърното от 1995 година (Конвенция за търговията със зърно, 1995 г.), в частност член 2 от него, в който се указва, че „всяко позоваване в настоящата конвенция на „правителство“ или „правителства“ [...] трябва да бъде конструирано [да се чете „търкувано“] така, че да включва позоваване на Европейската общност [...] „ЕО“; в член 4 от Международното споразумение за

¹⁴ Респективно по-рано ЕИО и ЕО, чийто правопреемник понастоящем е ЕС.

¹⁵ Вж. член 5, параграф 1 от Международно споразумение за тропическия дървен материал от 2006 г. предвижда, че всяко позоваване на "правителства" в това споразумение се разбира като включващо Европейската общност и други междуправителствени организации със сравними отговорности по отношение на договарянето, сключването и прилагането на международните споразумения, по-специално споразумения за суровини.

Law Journal of NBU, No 3, 2012

маслиновото масло и трапезните маслини, 2005 година¹⁶; в член 4, параграф 3 от Международно споразумение по кафето от 2007 година¹⁷.

След този кратък преглед на клаузите за присъединяване към международните споразумения за суровините и на годните да се присъединят към тях субекти на международното право следва представяне на релевантните разпоредби за присъединяването в частност към споразуменията, действащи в сектора на какаото.

Член 56, озаглавен „Присъединяване“, от Международно споразумение за какаото от 2001 година предвижда процедурата за присъединяване към него. В съответствие с неговите разпоредби към споразумението имат право да се присъединяват правителствата¹⁸ на всички страни, които имат право да го подпишат.

Член 55 от Международно споразумение за какаото от 2010 година съдържа идентични на предходно действащите разпоредби относно присъединяването към новото споразумение в сектора на какаото.

Към Международно споразумение за какаото от 2010 година имат право да се присъединяват **правителствата** на всички държави, които имат право да го подпишат. Международният съвет за какао определя в кое от приложенията към новото споразумение следва да се счита за включена присъединяващата се държава, ако тя не е включена в нито едно от тези приложения. Присъединяването се извършва по сходен на всички други процедури начин – чрез депозиране на документ за присъединяване при депозитаря на споразумението. Съгласно член 4, параграф 5 от Международно споразумение за какаото от 2010 година всяко позоваване в това споразумение на „правителство“ или „правителства“ се счита, че включва **Европейския съюз** и всяка междуправителствена организация, която има сходни отговорности за водене на преговори, сключване и прилагане на международни споразумения, в частност споразумения за суровини.

¹⁶ В който се предвижда, че „Всяко позоваване в настоящото споразумение на „правителство“ или „правителства“ се счита, че включва Европейската общност и всяка междуправителствена организация“.

¹⁷ Съгласно която „Всяко позоваване в настоящото споразумение на правителство се разглежда като включващо Европейската общност и която и да е междуправителствена организация, която има изключителни компетенции по отношение на воденето на преговори, сключването и прилагането на настоящото споразумение“.

¹⁸ По силата на член 4 от споразумението „всяко позоваване в него на „правителство“ или „правителства“ се тълкува, че включва Европейския съюз и всяка междуправителствена организация, която отговаря за воденето на преговори, сключването и прилагането на международни споразумения, в частност споразумения за суровини“.

Law Journal of NBU, No 3, 2012

За да влезе в сила новото споразумение за какаото от 2010 г. окончателно **на 1 октомври 2012 г.** е нужно в съответствие с член 57 от него до тази дата **правителствата** (включително ЕС), които представляват най-малко пет държави износители, които от своя страна представляват най-малко 80 % от общия износ на държавите износителки на какао, и правителствата, които представляват държави вносителки, които от своя страна **представляват най-малко 60 % от общия** внос на държавите вносителки, да са депозирали своите документи за ратификация, приемане, одобрение или присъединяване при депозитаря.

Справка при депозитаря (генералния секретар на ООН) към април 2012 г.¹⁹ показва, че към този момент по споразумението има 11 подписали страни (вкл. ЕС със своите 27 държави членки), от които 5 вече са станали страни по Споразумението. В последващото изложение са разглежда по-конкретно процедурата за присъединяване на Европейския съюз към Международно споразумение за какаото от 2010 година, която приключи успешно към средата на 2012 г.

ПРОЦЕДУРА ЗА ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ КЪМ МЕЖДУНАРОДНО СПОРАЗУМЕНИЕ ЗА КАКАОТО ОТ 2010 ГОДИНА

Тъй като материята от обхвата на международните споразумения по суровините понастоящем попада в контекста на **Общата търговска политика**, следва да се разгледа сложният механизъм за присъединяване на ЕС към тези специфични споразумения в сферата на търговията, развитието и сътрудничеството.

Примерът, на който ще се опре последващото изложение за илюстрация на сравнително новия механизъм (въведен по силата на Договора от Лисабон от 1.12.2009 г.) за присъединяване на ЕС към международни споразумения за суровините, е актуален и се отнася до скоро приключилата дейност в работата на отговорните в процедурата институции и органи на ЕС.

Става въпрос за механизма и процедурите за присъединяване на ЕС и неговите държави членки към най-новото международно споразумение за суровините – Международното споразумение за какаото от 2010 г.

¹⁹ Вж. статута на Споразумението от 2010 г. на адрес в Интернет: http://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XIX-47&chapter=19&lang=en.

Law Journal of NBU, No 3, 2012

В съответствие с разпоредбата на член 229 от Договора за функционирането на ЕС (ДФЕС) Европейският парламент провежда една сесия годишно. По право той се свиква на заседание втория вторник на месец март.

Последната редовна пленарна сесия на ЕП, проведена в периода 12 — 16 март 2012 г., е посветена на въпросите в областта на „Разширяване, трансгранично наследяване, какао“.

Заглавието на тази сесия на ЕП разкрива приоритетите за редовната сесия на ЕП през март 2012 г., по време на която в Страсбург членовете на ЕП гласуват дали да одобрят присъединяването на ЕС към Международното споразумение за какаото от 2010 г.

Тъй като какаото е не само ключова съставка на шоколадовите изкушения, но и обект на търговия, от който зависят доходите на милиони хора по света през март 2012 г. Европейският парламент **взема решение да даде одобрението си за Международното споразумение за какаото от 2010 г., което цели засилване на сътрудничеството между страните износителки и вносителки и повишаване на прозрачността на пазара.** Едновременно с това европейските депутати гласуват и резолюция по въпроса за използването на детски труд в сектора.

Текстът на новото споразумение засилва ролята на Международната организация за какаото, която по думите на докладчика на ЕП за споразумението г-н Vital Moreira²⁰ е „единствената организация, която събира заедно за конструктивен диалог производители и потребители на какаото“.

За да влезе в сила новото споразумение окончателно на 1 октомври 2012 г., съгласно предварителните прогнози, е нужно да се изпълнят посочените по-горе в изложението условия в съответствие с член 57 от него.

Към момента около 85% от световното производство на какао и повече от 60% от потреблението се падат на страните — членки на Международната организация за какаото. В нея Европейският съюз има общо представителство от името на всички свои 27 държави членки и **разполага с повече от половината от гласовете на вносителите**, което за референтния период 2005/06 — 2007/08 години е 53.24%. (като

²⁰ От групата на С&Д, член на ЕП от Португалия.

Law Journal of NBU, No 3, 2012

изискването за влизане в сила на споразумението е да са се присъединили страни, които разполагат с над 60 % от гласовете на вносителите, което отдава водещо място на ЕС).

Сред най-големите вносители на какао в ЕС са Нидерландия, Белгия, Великобритания, Германия, Франция, Испания и Италия. За последния оповестен тригодишен период 2005/06 — 2007/08 години България разполага в сектора на вносителите на какао с дял от 0.27%. За сравнение дялът на Нидерландия, който е най-висок в ЕС, е 12.97% за същия референтен период.

Тези статистически данни са от значение, тъй като от дела на износа, респективно вноса, се определя и ролята на всяка членка в Международната организация за какаото, тъй като износителите и вносителите имат равен брой гласове в Международния съвет за какао, който е висшият изпълнителен орган на Международната организация за какаото и който отговаря за процеса на вземане на решения в нея.

ЕС е страна по Международното споразумение за какаото от 2001 г., чийто срок на действие беше максимално продължен до 30 септември 2012 г.

Целите на споразумението за какаото попадат в рамките на общата търговска политика на ЕС. В Решение на Съвета от 17 май 2011 година за подписване от името на Европейския съюз и за временно прилагане на Международното споразумение за какаото от 2010 година²¹ се признава, че е в интерес на ЕС да подпише и сключи това ново споразумение, което трябва да замени предходното споразумение от 2001 г.

Процедурата, по която се извършва присъединяването на ЕС към Международното споразумение за какаото от 2010 г., е класифицирана под номер 2010/0343(NLE) – незаконодателни актове.

Към май 2012 г. процедурата за присъединяване на ЕС към Международното споразумение за какаото от 2010 година е завършена, след публикуването²² на Решение (2012/189/ЕС) на Съвета от 26 март 2012 година за сключването на Международното споразумение за какаото от 2010 година. Очаква се формалното заключително

²¹ Вж. текста на Решение на Съвета от 17 май 2011 година за подписване от името на Европейския съюз и за временно прилагане на Международното споразумение за какаото от 2010 година (2011/634/ЕС), ОВ L 259 от 4.10.2011 г.р стр. 7.

²² В ОВ L 102, от 12 април 2012 г, стр. 1.

Law Journal of NBU, No 3, 2012

публикуване на решението за присъединяване в Официален вестник на ЕС, тъй като съгласно цитираното по-горе Решение на Съвета Председателят на Съвета депозира при депозитаря на Споразумението²³ от името на Съюза актовете, предвидени в член 54 от Международното споразумение за какаото от 2010 г., и окончателната дата на влизане в сила на споразумението ще бъде публикувана в ОВ на Европейския съюз от Генералния секретариат на Съвета.

След тези уводни пояснения следва детайлен преглед на основните моменти от процедурата в рамките на институциите на ЕС за присъединяване към Международното споразумение за какаото от 2010 г.

Присъединяването към Международното споразумение за какаото от 2010 г. е класифицирано в следните две области на политика на ЕС:

- 3.10.06.10 Тропически растения, и
- 6.20.03 Двустранни икономически и търговски споразумения и отношения

Ключови органи с роля в процедурата са и трите законодателни институции на ЕС, а именно **Европейската комисия, Съвета на ЕС и ЕП.**

За **Комисията** отговорност в процедурата носи ГД „Europe Aid Development and Cooperation”. По обхвата си тази процедура попада в приложното поле на комисаря от Латвия Андрис Пиебалгс с ресор „Развитие”.

Съветът е разгледал процедурата на 3158-то си заседание от 26 март 2012 г. в конфигурация „Общи въпроси“.

От страна на ЕП се прилага процедурата на „одобрение“²⁴, изискуема съгласно член 218 от ДФЕС. Във връзка с тази процедура на 26 януари 2011 г. за докладчик в ЕП е назначен г-н Vital Moreira от постоянната комисия на ЕП „INTA“ — Международна търговия.

Комисията на ЕП, избрана за предоставяне на становище — която е „DEVE“ (Развитие) — е взела решение да не предоставя становище в този случай.

²³ Който съгласно член 52 от него е Генералният секретар на Организацията на обединените нации.

²⁴ Означавана вече като „consent“ на английски език по терминологията, въведена с Договора от Лисабон, за разлика от използвания преди това термин „assent“, превеждано и в двата случая като „съгласие“ на български език.

Хронология на ключовите събития в процедурата по присъединяване на ЕС към Международното споразумение за какаото от 2010 г.	
01/12/2010	Публикувано първоначалното законодателно предложение COM(2010)0705
27/05/2011	Публикувано законодателното предложение 09771/2011
13/09/2011	Отнасяне до Комитета, оповестено в Парламента, първо четене
26/01/2012	Гласуване в Комитета, първо четене
01/02/2012	Доклад на Комитета, представен за разглеждане от пленарна сесия, първо четене A7-0024/2012
13/03/2012	Дебати в Парламента
14/03/2012	Решение от Парламента, първо четене T7-0081/2012
14/03/2012	Резултат от гласуването в Парламента
26/03/2012	Акт, приет от Съвета след консултиране на Парламента
26/03/2012	Край на процедурата в Парламента
12/04/2012	публикуване в ОВ на ЕС на Решение (2012/189/ЕС) на Съвета от 26 март 2012 година за сключването на Международното споразумение за какаото от 2010 година

Едно от основните безпокойства на много депутати в Европейския парламент е свързано с **използването на детски труд** при добива на какао на зърна. В процеса на присъединяване на ЕС към новото споразумение за какаото от 2010 г. евродепутатите одобриха отделна **резолюция, заклеяваща експлоатацията на деца в отрасъла.**

Във връзка с това докладчикът г-н Морега заявява: „Детският труд не е изолиран въпрос. Той е резултат от традиции, бедност, липса на алтернативни източници на доходи, недостиг на занимания за децата извън училище, консервативни

Law Journal of NBU, No 3, 2012

обществени структури и преобладаващи нагласи, недостатъчна правна защита за децата и неуспехи в налагането на задължително образование за всички. За да се справим с причините в основата на проблема с детския труд, ще трябва да вземем предвид всички тези въпроси“.

Сред **новаторските моменти** в текста на Резолюция²⁵ на Европейския парламент от 14 март 2012г. относно детския труд в сектора за производство и търговия с какао може да се изтъкне, че за да приеме тази си резолюция ЕП взема предвид по-специално, че по оценки на МОТ повече от 215 милиона деца по света са деца работници, ангажирани в дейности, които следва да бъдат прекратени и като има предвид, че 152 милиона от тези деца са под 15-годишна възраст и 115 милиона извършват опасни дейности. Освен това ЕП отчита, че при предоставяне на одобрението си за сключването на Международното споразумение за какаото от 2010 г. трябва да се вземе предвид, че заинтересованите страни изразяват сериозна загриженост относно детския труд при отглеждането и прибирането на какаови зърна и че е неприемлив фактът на използването на най-тежките форми на детски труд при отглеждането и прибирането на какаови зърна.

Като се отчита всичко това в тази си резолюция Европейският парламент, като се позовава освен на релевантни текстове от Договора за функционирането на Европейския съюз, и на Конвенция 182 на Международната организация на труда (МОТ) относно забраната и незабавни действия за ликвидирането на най-тежките форми на детския труд, Конвенция 138 на МОТ относно минималната възраст за приемане на работа, както и Конвенцията на Обединените нации (ООН) за правата на детето в крайна сметка „категорично осъжда използването на детски труд на какаовите полета“.

Освен това всички заинтересовани лица, които участват в отглеждането и преработката на какаови зърна и техните производни продукти се призовават да поемат съответната отговорност по отношение на борбата с всички форми на принудителен детски труд и трафик на деца, да споделят експертни знания и да си сътрудничат за постигането на устойчива верига за снабдяване с какао, в която не се използва детски труд.

²⁵ 2011/2957(RSP).

EU ACCESSION TO INTERNATIONAL COCOA AGREEMENT, 2010

SUMMARY

Katerina Yocheva

The paper studies the procedure with regard to the EU accession to the International Cocoa Agreement, 2010 which is to replace the International Cocoa Agreement, 2001 as of 1 October 2012.

The procedure with regard to the EU accession to this important agreement – since EU grinds and consumes around 40% of world's cocoa - is studied in the context of the general international legal regulation regarding the accession to international commodity agreements to which EU is a party in the framework of its common commercial policy. The role of the European Parliament which should give its consent in this procedure under the provisions of the TFEU is revealed.

The International Cocoa Agreement is the main commodity agreement between cocoa exporters and importers. It aims to make world cocoa trade fairer and more sustainable. Although the new agreement aims to improve social and environmental responsibility, it does not explicitly address the problem of child labour.

With regard to the EU accession to the new agreement the EP passed a special resolution by which it took the opportunity to raise awareness of the problem of child labour in cocoa fields. MEPs call on everyone in the cocoa value chain – cocoa growers and processors, governments, traders, chocolate producers and consumers – to play their part to fight forced child labour and child trafficking in the sector.